

UCHWAŁA Nr/...../2026
Sejmiku Województwa Opolskiego
z dnia 2026 r.

w sprawie przyjęcia rezolucji w sprawie uczczenia 88. rocznicy Nocy Kryształowej na Śląsku Opolskim

Na podstawie art. 18 pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 o samorządzie województwa (Dz. U. z 2026 r., poz. 720) oraz § 20 ust. 1 Statutu Województwa Opolskiego (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2021 r., poz. 2836) Sejmik Województwa Opolskiego uchwala, co następuje:

§ 1

1. Sejmik Województwa Opolskiego przyjmuje rezolucję w sprawie uczczenia 88. rocznicy Nocy Kryształowej na Śląsku Opolskim,
2. Rezolucja, o której mowa w ust. 1 stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Rezolucję, o której mowa w § 1 przekazuje się:

- 1) Prezydentowi RP;
- 2) Prezesowi Rady Ministrów;
- 3) Marszałkowi Sejmu RP;
- 4) Marszałkowi Senatu RP;
- 5) Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- 6) Posłom i Senatorom z województwa opolskiego;
- 7) Wojewodzie Opolskiemu;
- 8) Starostom województwa opolskiego;
- 9) wójtom/burmistrzom/prezydentom miast województwa opolskiego;
- 10) Związkowi Województw RP;
- 11) mieszkańcom województwa opolskiego za pośrednictwem środków masowego przekazu.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Przewodniczącemu Sejmiku Województwa Opolskiego.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Rezolucja Sejmiku Województwa Opolskiego w sprawie uczczenia 88. rocznicy Nocy Kryształowej na Śląsku Opolskim

W listopadzie 2026 roku przypada 88. rocznica tragicznych wydarzeń określanych mianem Nocy Kryształowej – zorganizowanego przez nazistowskie władze pogromu ludności żydowskiej, który z 9 na 10 listopada 1938 roku objął całe Niemcy, w tym również teren Śląska Opolskiego.

Wydarzenia te stanowiły kulminację kolejnej z fal antysemitowskiej przemocy, które w Niemczech miały miejsce wcześniej m.in. wkrótce po przejęciu władzy przez Narodowosocjalistyczną Niemiecką Partię Robotników w 1933 roku i przy okazji wprowadzania norymberskich ustaw rasowych w 1935 roku. Antysemityzm był jednym z fundamentów polityki III Rzeszy, w ramach której ograniczono prawa obywatelskie ludności żydowskiej, w tym możliwość kształcenia się, zarobkowania, zajmowania wyższych stanowisk, pozbawiono ich ochrony własności oraz możliwości uczestniczenia w życiu publicznym.

Społeczność żydowską w Niemczech współtworzyli także Żydzi z Polski, w dużej liczbie ci, którzy osiedlili się tam po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. W 1938 roku władze polskie wprowadziły obowiązek aktualizacji paszportów, pozbawiając do tego prawa osoby, które mieszkaly poza granicami II RP przez okres dłuższy niż pięć lat. Władze nazistowskie wykorzystały te okoliczności do przeprowadzenia tzw. Polenaktion, operacji usunięcia z Niemiec Żydów polskiego pochodzenia. 27–29 października 1938 roku deportowano na granicę z Polską około 17 tys. Żydów. Skala i warunki realizacji tych wysiedleń wywołały szerokie protesty, m.in. polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Jednymi z ofiar tej akcji byli rodzice Herszela Grynszpana, który na wieść o przeprowadzonych deportacjach dokonał aktu zemsty. 7 listopada 1938 roku postrzelił sekretarza ambasady III Rzeszy w Paryżu Ernsta von Ratha. Śmierć dyplomaty została wykorzystana przez nazistowską propagandę jako pretekst do przeprowadzenia zaplanowanego wcześniej pogromu ludności żydowskiej.

W nocy z 9 na 10 listopada 1938 roku, przy aprobacie najwyższych władz III Rzeszy przeprowadzono akcję niszczenia synagog, żydowskich szkół, instytucji, sklepów, przedsiębiorstw i mieszkań. Na terenie rejencji opolskiej spalono lub doprowadzono do całkowitej ruiny synagogi m.in. w Bytomiu, Gliwicach, Kluczborku, Koźlu, Oleśnie, Raciborzu, Toszku i Zabrzu. Szczególnym symbolem tej tragedii pozostaje synagoga w Opolu – jedna z najbardziej okazałych budowli miasta – która została spalona w bezpośrednim sąsiedztwie budynku stanowiącego obecnie siedzibę Urzędu Wojewódzkiego.

Nazistowska propaganda przedstawiała te wydarzenia jako spontaniczny wyraz „gniewu narodu”, podczas gdy w rzeczywistości były one starannie zaplanowaną i zorganizowaną akcją aparatu państwowego, podczas której ludność żydowska była poniżana,

torturowana i mordowana. Rabunki, dewastacje i akty przemocy wobec społeczności żydowskiej trwały przez kolejne dni. Majątek Żydów grabiono, prowadzono wśród nich aresztowania, około 30 tys. osób osadzono w obozach w Buchenwaldzie, Dachau i Sachsenhausen. Władze niemieckie zintensyfikowały działania mające na celu wywłaszczenie Żydów i wyeliminowanie ich z życia gospodarczego, a także nałożyły obowiązek zapłacenia grzywny w wysokości miliarda marek. W efekcie prowadzonej przez nazistów polityki antysemickiej w samej prowincji górnośląskiej liczba Żydów spadła od 1933 do 1939 r. z 9 tys. do 4,4 tys. Pogrom spowodował kulminację ich emigracji, od Nocy Kryształowej do wybuchu II wojny światowej z Niemiec wyjechało 80 tys. osób.

Proces prześladowań doprowadził na Śląsku Opolskim do niemal całkowitego zniszczenia wielowiekowej społeczności żydowskiej jeszcze przed wybuchem II wojny światowej. Pozbawiona możliwości prowadzenia działalności religijnej, gospodarczej i społecznej została ograbiona z dorobku wielu pokoleń oraz zmuszona do opuszczenia miejsc, które współtworzyła przez stulecia. Po zakończeniu wojny synagog nie odbudowano, a wielu dawnych mieszkańców nigdy nie powróciło do swoich domów. Społeczność żydowska przez dziesięciolecia wносиła istotny wkład w rozwój gospodarczy, naukowy, handlowy i kulturalny Śląska Opolskiego. Jej przedstawiciele współtworzyli historię naszego regionu, pozostawiając trwały ślad w jego dziedzictwie.

Sejmik Województwa Opolskiego, oddając hołd wszystkim ofiarom prześladowań nazistowskich, wyraża pamięć o mieszkańcach Śląska Opolskiego pochodzenia żydowskiego, którzy zostali pozbawieni swoich praw, majątku, miejsc kultu, a w wielu przypadkach również życia. Z najwyższym szacunkiem wspominamy wszystkich prześladowanych i zamordowanych oraz tych, którzy wykazali się odwagą, solidarnością i człowieczeństwem wobec ofiar nienawiści. Pamięć o Nocy Kryształowej pozostaje naszym wspólnym obowiązkiem. Jest przestrogą przed skutkami nienawiści, uprzedzeń, rasizmu i pogardy wobec drugiego człowieka. Niech tragedia sprzed 88 lat będzie trwałym zobowiązaniem do budowania społeczeństwa opartego na szacunku dla godności każdego człowieka, dialogu międzykulturowym, odpowiedzialności za prawdę historyczną oraz trosce o zachowanie dziedzictwa wszystkich narodów i wspólnot tworzących historię Województwa Opolskiego.

Cześć i pamięć wszystkim ofiarom Nocy Kryształowej.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 18 pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 o samorządzie województwa (Dz. U. z 2026 r., poz. 720) do wyłącznej właściwości sejmiku województwa należy podejmowanie uchwał w innych sprawach zastrzeżonych ustawami i statutem województwa do kompetencji sejmiku województwa.

Natomiast na podstawie § 20 ust. 1 Statutu Województwa Opolskiego (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2021 r., poz. 2836) Sejmik Województwa Opolskiego w sprawach ogólnospołecznych może uchwalać apele i rezolucje.